

MAGYAR KURIR

Indult Rétsbői, Kedden. Februárius' 4-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

A' Kadiksban, *Kereskedők' Kurirja* nevezet alatt kijövő újság azt mondván, hogy már most nem lehet többé kétségbe hozni a' Portugallus seregeknek *Montevideóba* lett bemeneteljeiket, egyszersmind azon két proklamátziókat is kihirdette, mellyeket a' Portugallus vezérek a' La-Plata' balmellyéke' lakosokhoz intéztek. Hanem azt jegyezhetni meg ezekről a' proklamátziókról, hogy az első ugyan, mellyet *Allegrete* kiadott, jól megegyez az azzal, melly a' 9-saamú Magyar Kurirban kijött: hanem a' második, már egészen különböző. Ez ekképpen jött ki a' Kadiksi nevezett újságban: — „A' nélkül, hogy valakinek valami személyes környúlállásait illetnök, mi tsak azért jövünk, hogy a' Leghűségesebb Felségnek a' mi Uruknak nevében a' La-Plata napkeletre fekvő vidékeit elfoglaljuk. Ez a' mi Monarkhánk és a' Catholicus Felség között való egygyetértéssel esik ekképpen, 's a' melly egygyetértés benneteket, egy nagy, jól tévő, és nemes gondolkodású Monarkha' uralkodásának vet alája (*). Áldassék érte a' minden emberi sors' leg főbbigazgatójának nagy neve. A' mi célzásunk az, hogy a' czivodának és egyenetlenkedésnek lármáját, a' melly köztetek szersentsélen módon elterjedett, megnémítsuk. Reszkessenek a' lázasztók a' tsendesség nagy helyreállítója' fegyvereinek szemlélésére! Timások pedig maradjatok házaiktoknál tsendességben. Ti

védelmet fogtok új atyafi polgártársaitoknak vitéz karjaikban találni — “

„Lecor.

(*). Az a' kifejezés, a' melly itt előfordúl, 's a' melyből azt lehetne kihozni, hogy a' Portugallus seregek a' Spanyol és Portugallus Udvarok között való Kötés szerént mentek volna be a' *Montevideói* vidékekre, nagyon bizontalanná 's magamagának ellentmondóvá teszi ezt az egész dolgot. Ha nintsen ilyen egygyezés vagy kötés a' nevezett két Udvarok között, hogy mondhatja ezt *Lecor*, egy armádavezér, a' közönség' eleibe bocsátott hirdetésében? Ha pedig van ilyen egygyezés köztök, hogy eshetne az, hogy a' Spanyol Udvar még is a' Bétsi, Petersburgi, Londoni, és Párisi Udvarokhoz folyamodjék az ő ezen ügyben való közbenjárásokért? A' Ministerek' újsága Londonban, a' Kurir, úgy igazítja el ezt a' nehézséget, hogy ennek a' *Lecor* proklamátziójának hitelességét kétségbe hozza, 's azt is mondja, hogy neki meg van engedve, hogy fundamentum nélkül való bírnek lenni erőssítse azt, hogy a' Spanyol 's Portugallus Udvarok között oly kötés volna, melly által az utolsó hatalmat kapott volna arra, hogy az Amerikai Spanyol tartományok közzül valamelyikbe beszállhasson — Ki tudja, talám ezen újságlevelünknek, melynek írásához, tsak most kezdünk hozzá, még tsak a' végibe sem közelítünk, mikor már bizonyosabb tudósítások lesznek kezünk között).

Nagy Britannia.

A' feljebb említett Londoni Ministe-
riális újság így ír Jan. 17-dik napján: —
„ Tsak néhány napoknak kell eltelni, 's
összgyülekezve leszen a' Parlamentum.
Akár melly oldalrol tekintsük ezen öszsze-
gyülekezésnek időpontját, országunk' álla-
potját, 's a' népnek hajlandóságát, bajos
volna hazánk' historiájában, legalább bé-
kesség' idején, egy olyan időpontra talá-
ni, a' melly ennél fontosabb lett volna.
Anglia azonközben tsakugyan még is min-
den Hatalmasságokkal békességes állapo-
tban van; a' ditsőségnek oly magas poltán
áll, melyre még eddig soha sem ő maga,
sem valamely más ország nem hágott; né-
ki senkitől nints semmi függése; nállunk
szabadság uralkodik; állapotunkat más Ha-
talmasságok is irigylik. De más felől, ha
Angliának mostani állapotját a' békesség'
helyreállása előtt való állapotjával öszsze-
hasonlítjuk, meg kell vallanunk, hogy ő
ehhez képest most inségben van; a' hada-
kozásról a' békességre való áttalálás maga
után vonta azt, a' mi ennek természeti kö-
vetkezése, a' melly ez, hogy kereskedő
portékáinkat, a' hadakozásra kívántató köl-
tségeknek megszűnése mellett, nem kere-
sik oly nagyon, mint a' békesség előtt; az
időnek járása, valamint másutt, úgy nál-
lunk sem vala oly kedvező, mint kívántat-
hatott volna, a' melly miatt az életre kí-
vántató legszükségesebb dolgok megkeve-
sedtek 's megdrágultak. Már most, egy
bizonyos rész, a' melly minden magavisele-
tével oda czéloz, hogy mesterséges fogá-
sok által magát hatalmassá tehesse, ezen
történeteket, a' mellyeknek semmi emberi
erő gátat nem tehetett, arra használja, hogy
az Országlószerk ellen oly mértékletlen kí-
áltozást és panaszkodást gerjeszzen-fel,
mellyet ez a' rész maga sem hiszen; egy
más rész pedig, a' melly minden békes-
ségnek, minden vagyonosoknak, minden
igazi bátorságos állapotnak 's valóságos sza-

badságnak ellensége, arra használja ugyan
ezen inségeket, hogy a' tudatlanok 's min-
den esmeretség nélkül lévő embereknek
gondolkodását megvesztegetvén, vélek el-
hitesse, hogy a' múlt hadakozások, pedig
a' mellyek az szabadságának megerősítte-
tésére szolgáltak, egyedül tsak elnyomat-
tatást szültek, és hogy tsak a' Parlamen-
tumnak reformáltatása által, mint egygyet-
len egy eszköz által, mind ezeket az insé-
geket egyszerre elhárítani lehetne, tudni-
illik a' szegénységet gazdagsággá, a' betegséget
egésséggé, 's a' szükségét bőséggé tenni lehet-
ne egyszeriben! Némelly visszaéléseket,
's a' Státus' alkotmányában találtató né-
melly részszerént való fogyatkozásokat úgy
terjesztenek a' nép' szeméi eleibe, mint
elegendő okokat a' Státus' egész épületének
felfordittatására. Valameddig az emberi
természetben gyengeségek találtatni fog-
nak, mind addig találtatni fognak fogyat-
kozások is minden emberi intézetekben. De
ha azt feltennők is, hogy ezen visszaélesek
és fogyatkozások a' legnagyobb mértékben
meg legyenek nállunk: még is tsakugyan
igy is átaljában tagadnunk kell azt, hogy
ilyen vádolóktól a' milyenek most a' miénk,
segedelmet lehessen várnuuk. A' hosszú-
állást szomjúzó vádolók, nem alkalmasok
arra, hogy ítélo bírák legyenek. Mit vár-
hatunk mi ezen emberektől, a' kik affélet
predikálnak a' sokaságnak, hogy a' tiszte-
let érdemlő régi intézetek tudatlanság' re-
sultátumai 's a' megavúlt országglások az ő
természetjek szerént bitangolások legyenek.
Ezek a' nagy újjászűlők (regeneratorok)
nem sokat gondolnak azzal a' mit akár kinek
józan okossága áttalátthat, hogy olyan ál-
lapot, a' mellyet meg kell tartani, szintűgy
van, mint olyan, a' mellyet meg kell jobi-
bitani. Az ő czélzások szerént a' fennálló
alkotmánynak egészszzen le kell tépettetni
előbb, hogy sem egy új háznak építéséhez
's felékesítéséhez foghassunk. Lebetetlen,
hogy ezen eszelősködők (*fanaticusok*) eránt
viseltető szeretetből, fedél nélkül maradjai,

jónak találjuk. Ha szükséges az, hogy valamely változás történnön, annak a Constitúcióval megegyező úton, és nem eme politikai Don Quixotok által kell munkába vétetni, a' kik, mint a' raj, városról városra futkároznak (nyargalnak), 's ott emez előbbeni, *Párisi Halálulók gyökeres újításait* (Poissarden Radical Reform) magasztalják. A' megszalattatásnak ezen, fájdalom! igen meszszerjedő próbái, 's a' Parlamentum' reformáltatása használatosságáról való rosz képzelődések azok a' tárgyak, mellyek a' jelenvaló környúlások között a' Parlamentum' tanátskozásait fontosokká fogják tenni. —

„Az ugyan, hogy a' mi józan politika' útján, elegendő erővel 's készülettel járó Ministeriumunknak ezen bizontalankodásai igen nagyon félelmesek volna, éppen nem gondolhatjuk. A' Ministerek elkészültek annak megmutatására, hogy azok a' költségkevesítések, mellyek csak a' Státus' valóságos bátorságával 's azzal a' rangal, mellyet mi a' világ' nemzetei között bírnak, egygyütt fennállhatnak, vagy már megtétettek, vagy pedig azonnal megtétetni fognak, mibelyest az okosság megengedj; és annak megmutatására is, hogy lehetlenség, vagy ha nem lehetlenség is, legalább nem okosság volna, mindent egyszerűben megtenni akarni. —

„Az úgynevezett *Ellenkezők* azonközben tsakugyan mind e' mellett is már mégmost előre felteszik azt, hogy a' Ministerek, gyalázatotérdemlő lépésekre való veteledésre fognak vétettetni. Már kijelentette az *Ellenkezők*' része, hogy ő a' Régens Princz' beszédjére adandó megköszönő írásban jobbitást fog jóvállani, holott még eddig nem tsak ezen megköszönésből, hanem a' Parlamentumot kinyitó beszédből sem tud tsak egy szóttagot is. A' Ministerek tehát az *Ellenkezőknek* ezen czélzását megértvén a' Parlamentumnak azon tagjaihoz, kik az ő részeken vannak, a' kints.

tár' Titoknokja aláírása alatt Ján. 14-dikén ilyen Kerülő írást botsátottak: —

„Sir! Miathogy egészszen bizonyosnak lenni látszik az, hogy a' thronus' eleibe nyujtandó köszönetben megjobbittatást fog jóvállani az *Ellenkezők*' része, 's erre nézve a' voksoláskor meg fognak oszlani a' voksolók, tehát kötelességemnek lenni tartottam uraságotat ezen környúlállás felől tudósítani 's egyszersmind hathatósan megkérni, hogy viseltessék azzal a' figyelmességgel erántunk, hogy akkor, mikor ez a' voksolás fog esni, legyen jelen a' Parlamentumban. Nem alkalmatlankodtam volna ezen kérésem által uraságotnak, ha az *Ellenkezőknek* czélzásai felől tökéletesen tudósítatva nem volnék. Szerentsém van lenni —

„Arbuthnot, a' kintsestár' Ministere.

Azok a' Patrióták (az úgy nevezett Reformátorok, kikről feljebb szolla a' *Londoni Kurir*) kik a' haza' boldogittathatásáért 's tulajdon erszényeknek megtölthetőségért ily eleven tűz által lelkesítettnek (így fejezi ki magát egy író), Cumberlannak *Carlisle* nevű városában a' múlt hónap' 8-dikán nagyon számos gyűlést tartottak 's a' haza' megtartathatóságát illető eszközökről tanáskoztak. A' főbb személyek, kik ezen gyűlésben figuráltak, a' következők voltak: Jollie, egy betenként kijövő újságnak kiadója *Carlisle* városában; Mayson, egy Pipadia (pipaégető) ugyan ott; Carlile egy Esztérgáros; Berghon, vándorló könyvzsib-vásáros; és Elliot, a' társaság' Titoknokja, strimpfűszövő. Szerentséltenségekre ezeket is nagyon megáztatta egy jó zápor esső, mint a' *Hunt* gyűlést *Windsorban*. Hanem a' reformátzióért való kérélevelet tsakugyan ezek is megkésztették.

I r l a n d i a.

It, az ország' napkeleti-részén Galway

városában nagy lármázás esett a múlt hónap 9 - dikén. Moore nevű kereskedő egy hajót kásával megrakván más helyre akarta onnét küldeni eladni, melyet a nép eszébe vévén össze gördült, 's nem csak ellent állott néki, hanem a házára rohadván ablakait 's minden házi butorait össze törte. Azután más kereskedőknek házaikra is reá rohant a sokaság, a hol kását 's krumplit rakáson heverni gondolt. Katonaságnak kellett megjelenni, hogy a tsendességet helyreállítsa.

Frantzia Ország.

„Tegnapelőttől fogva tudjuk, így szoll a Londoni Kurir Jan. 17 - dikén, hogy az a költsönözés, melyet a Fr. országlószék számára Londonban munkába vettek, végrehajtatott legyen. Előbb úgy hallottuk volt, hogy költsönvétetendő summa csak 15,000,000 Frankokból áll: de ma úgy tudjuk, hogy 300,000,000 fog lenni. A Morning Chronicle igen rütu beszélt ezen költsönözésért, 's azt erőssíti, hogy ezt a nagy summat az Anglus Országlószék kezességére kapta volna nállunk Frantzia ország: mi ellenben bizonyos kútfőből tudjuk, hogy a mi Országlószékünk semmi részt nem vette ezen munkában, és a tölle eléinteni ezért kívántatott kezességvállalást átaljában megtagadta. Az egész munka csak a Frantzia Országlószék és néhány Angliai 's más idegen országi kereskedő házak között ment tökelltetességre, a mely házak, mint eddig tudjuk: Londonban Baring és Hope; Hamburgban Parisch; Párisban Perregaux-Lafitte. Az Anglus kereskedők csak negyedrészt adják a summának; háromrészt külső országokból való kereskedők adják. Ily nagy summának költsön való kaphatása elég nyilvánoságos bizonyosága annak, hogy azok, a kik ennyi pénzt össze szerkezteinek, a végre, hogy azt a Frantzia országlószéknek költsönözzék, mely nagy bizodalommal legyenek ezen Országlószékhez, 's a bekességnek állandóságához. —

A Morning-Chronicle ellenben azt írja, hogy úgy beszélnek, hogy az Angliai Országlószék tsakugyan megígérte volna, hogy azon summaért, melyet a Frantzia Országlószék költsön keres, kezességet fog vállalni oly feltétel alatt, ha Frantzia ország a maga kikötőhelyeibe Angliának bizonyos áruportékáit, valamely meghatározott ideig bebotsátja.

A Londoni Times így okoskodik Fr. országnak jelenvaló környülállásairól: — „A Liberal nevű újság azt írta vala, hogy Anglus Minister Canning azt mondotta volna Párisban, hogy Anglia gondoskodni fog azeránt, hogy Frantzia országnak 20 ezteendőnek lefolyta alatt se ármádája se hajós serege ne lehessen. Ha ezen írónak tsak mi kevés okossága lett volna, által látta volna, hogy egy Anglus Minister ilyen nem mondhat. Frantzia ország maga, az ő Bonapartéja, 's az ő különbkü'omb időkbéli revolúziói, fosztották meg őtet az ő hajós seregeitől, még pedig oly nagyon, hogy 20 ezteendő alatt néki semmi hajós serege nem lehet, ha tsak mi nem adunk néki: sőt ha mi adóánk is néki hajókat, hol venné az azokhoz kívántató hajólegényeket. Az ő ármádait a hosszszas hadakozás gyengítette el, mely állapotjából tsak lassanlassan kaphat erőre. Ez a Liberalis újság még azt is mondja nekünk, hogy mi ellenséges indulattal viseltetünk Frantzia ország eránt. Mi bizonyossá teherjűk őtet, hogy Anglia maga, 's pedig önnön javára kívánnya, hogy Frantzia ország nem soká viszsza állhasson az Európai népek között arra a szép és tisztességes polzra, melytől a dítsőségszomjúzás által fosztottamag maga magát. Ha Frantzia ország a maga utóbbi nagy elhatalmasodása után, a maga nyughatatlan fejei által ingereltetvén, még egyszer próbát tenne, meglehet, hogy a világot egy darabig nyughatatlanokdathatná: de bizonyosan ismét megtalálná a mit keresne, ugymint a még tiszzerre nagyobb inséget és veszedelmet. Járjon ő a betsület!

útján, 's bizonyosan eljut idővel azon poltz-
ra, a' mellyen állandóul és bátorságosain
megmaradhat. A' mi seregeink telyesség-
gel nem kevesíttethetnek Frantzia ország-
ban, nem csak azért, hogy azoknak tartat-
ása ott nekünk semmibe nem kerül, ha-
nem azért is kiváltképpen, hogy ott a' bé-
kességnek fenntartására sokat tesznek, míg
mi azalatt itthon sokat meggazdalkodhatunk,
vagy megkimélhetünk. Nekünk hasznos
az, és kötelességünk is hozza magával, hogy
azokra a' zengésekre, a' mellyek Frantzia
országban még most is tartanak, figyelme-
zni meg ne szünnyünk, azért, hogy a' re-
volúziót 's hadakozást óhajtó rész erőt ne
vehessen, 's a' hadakozásnak inségeit va-
lahogy a' szomszéd országokra is, még egy-
szer ki ne terjessze. Még most kevesebb
költségekkel egészszen kioltathatik a' hamú
alatt pislogó szikra, 's a' t."

A' Követek' kamarájának ülése neve-
zetes vala Jan. 22 - dikén a' Királynak' ab-
ban felolvastatott néhány rendelkezéseire néz-
ve, mellyek között az első annak megha-
tározatását illeti, hogy a' Követek' 5 - től
részének a' kamarából esztendőnként való
kilépése miként esbessék meg, tudni illik:
A' 86 departamentek, mellyekből Frantzia
ország áll, felosztatnak 5 szakaszokra. Az
országnak egy mappáján, mellyet a' Király
a' kamarához küldött, öt különbözőmbsé-
le színekkel fordúlnak elő a' departamen-
tek. Sorsvónás által számokat fognak ezen
mappán kapni a' departamentek: most pe-
dig addig is, míg a' sorsvónás megese,
az A, B, C, D, és E betűk által jegyel-
tettek meg. Meghatározatott, hogy az öt
betű között mindenik, mitsoda departa-
menteket jelentsen. Az öt betűk egy ve-
derbe vettetnek, 's rendre kivonattatnak.
A' mellyik először kivonattatik, az I. ső, a'
mellyik másod vorszben, az a' II. dik sza-
kaszt jelenti, és így tovább. Az egygyik
Titoknak bevetett az egész kamara' láttára
öt golyobisokat, mellyekre az öt betűk fel-
metzette valának, a' vederbe, 's az Elöl-

túló öket egymásután kivonta, ily rendel-
C, D, E, B, A. Tehát C, az az, a' C
által jelentetett 17 departamentek azok, a'
mellyek a' magok Követeik helyeit ezen
esztendőben másokat választani 's Párisba
küldeni, vagy a' regibbeket újra választani
köteleztetnek. — Egymás végzése által
azt adatja a' Király tudtára a' kamarának,
hogy nyúljon új *Elölülönök* választásához,
minthogy Pasquier, az eddig volt Elöl-
ülő Törvénytételre ügyelő Ministerré ne-
veztetett.

A' S. Denis i templomban az ottlé-
vő temetőben fekvő Királyokért, Királyné-
kért, Princekért, 's Princznékért, közönsé-
ges halotti szomorú ájtatosság tartatott Jan.
20 dikán. Az egész templom be volt fe-
ketével vonattatva; 's a' Királyi korona és
páltza, egy különösen e' végre készült ál-
láson egy veres bársony párnára vala hely-
heztetve. Misét a' S. Claudei volt Püspök
Rohan-Chabot mondott; mellette a' nem
rég' felállított Királyi Káptalan' Kano-
nokjai szolgálták. A' XVI. dik Lajos' Tes-
tamentoma most is minden Párisi újságle-
velekben kihirdettetett, 's a' 21 - dikben
tartatott szomorú ibnepi ájtatosságokért,
22. dikben újságok nem adattattak ki; 21-
dikben sem komédiai játékok sem egyéb
mulatságok nem adattattak.

Minthogy a' múlt Januariusban valami
gonoszok a' *Pater-la-Caise'* temetőjében
vagy két koporsókövet öszsze törtek, te-
hát a' departament Prefektusa két poli-
tziái katonát és két nagy Angliai komon-
dor kutyát (Doggen) kéntelenített oda ren-
delni, hogy ott lakjanak 's vigyázzanak,
hogy többé semmi effeték ne történhesse-
nek.

Északi Amerika,

Irták vala, hogy Hadnagy *Cunning-
ham*, a' Firebrand nevé Amerikai ha-
jónak Kommandánsa a' hadi ítélszék által
egészszen büntelennek lenni találtatott vol-
na. Most pedig azt írják, hogy nem csak

hogy ötet büntelennek lenni találta az említett ítélőszék, hanem ennekfelette, a' *Firibrand*nak a' Spanyol hajók által lett megtámadtatását oly meggyaláztatásnak nyilatkoztatta lenni, melyet a' *Spanyolok* ingereltetés nélkül követtek-el az *Amerikai zászlón*.

Az Egyesült Státusok zászlóira azon 13 Státusokra k' jelentésére, melyekből ez a' szabad ország eleinte összeszerkeztetődött, 13 tsillagok tétettek volt, 's azóta semmi változás nem esett ezen számon. Most az a' kérdés forlált elő a' törvényhozó gyűlésben, hogy ne változtassák-e meg? Nagy többséggel meghatározatott, hogy meg kell változtanni, és a' Státusok számahoz képest kekszaporitani a' tsillagokat is.

A' *Congressus* előtt jelen per jött kérdésbe. Egy *New-Yorki* kereskedő egy hajót megtöltött minden féls hadi készülékekkel, 's a' Déli *Amerikai* Insurgensekhez akarta küldeni. Kétségkívül igen nyilvánosságosan bánt a' dologgal, minthogy az Előüljónak találta megparancsolni a' vámosoknak, hogy tartóztassák le az említett hajót. E' meg is történt: hanem a' tulajdonos pert indított a' vámosok ellen. A' Bírák úgy találták, hogy néki igazsága van, 's azt ítélték, hogy a' Vámosok tartoznak néki a' kárát vissza téríteni. A' Vámosok pedig azt mondják, hogy fizesse vissza azt az Előüljót, a' ki nekik a' hajónak letartóztatását parancsolta. A' *Congressus*' eleibe vitték a' pert.

Elegyes dolgok.

Tudnivalóképpen a' *Hegyi-Skotusok* a' Föld leg megfásultabb népei közé tartoznak.

Egy úttazó rólok ezt beszéli:

Az öreg Sir Even Cameron, af Lachielt

70 esztendő korában kinn lepte az éjtzaka a' vadászaton. Ö magát *Plaidjába* be takarta (ez egy gyapjúból való köntös, melyet a' *Skotusok* köpönyeg gyanánt viselnek), és ilyen módon egész megelegéssel lefeküdt a' hólepte földre. Társai közt, kiknek éppen így kellett az éjtzakát kihuzniok, ott volt az *6 unokafia* is, a' ki hogy könnyebben fekhessen, egy hóbuját öszvehemmelgetett, és ezt feje alá tette. Látván ezt az öreg *Fejedelmetske*, fellobbant haragja; 's minthogy ezt nem egyébnek, mint Nemzettsége el kortosodása jelének tartotta, szégyen gyalázat! így kiáltott fel, 's a' hóvákost félre taszítván: hát, úgymond olyan puha aszszony ember vagy te, hogy *Fejtámaszra* van szükséged? — Midőn a' *Hegyi-Skotusoknak* hideg, száraz, szeles időben kell az éjtzakát a' *Hegyek* között tölteniük, gyakran *Plaidjokat* be martják a' vízbe, 's azután annak egy tsútsát fejekre tévén e'szerént azt egész testekre köröskörül rátekerik. Így fekszenek a' *Dombnak* szeltől ment felére, holott a' nedvesség és testeknek melege olyan párát tsinál, mint ha valami forró bográcsból emelkedne az fel. Abban az értelemben vagynak ők, hogy a' nedvesség *plaidjoknak* szövését sürűbbé tévén, ez által meleget tsinál. Én ugyan soha sem láttam, hogy ezen módon intézték volna el magokat az éjtzakai nyugodalomra; de gyakran akadtam reggelenként a' hó közepén olyan helyekre, melyekről a' hó elkopott, minthogy ők azt ott fekvődvén el heverték. A' nedvesség nekik soha sem ünalmas, — az essőt soha se kerülik ki. Gyakran láttam, hogy reggeltől fogva setét estig áztak, és tsupalutkosok voltak. Tsak süvegjeiket veszik ilyenkor le, és azt mint valami spongyiát ki fatsarván, azután fejekre ismét felteszik.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Nagy Váradrul Januarius' 16-án.

Itten mind mostanáig kimondhatatlan nagy a drágaság, -olly annyira, hogy egy köből tiszta búzának 50 fl., egyvelgesnek 40 fl., rozsnak 35 fl., kukoritzának 26 fl. árpának 24 fl., zabnak 18 f., egy fontbúsnak 16 kr., gyertyának 1 fl. az ára. A mire való nézve az alamisnát kérők száma olly nagy, hogy ha egy naphahúsz kopogtattja az ajtót, még nem sok 's szenvedhető; de a' mi szánakozásra méltó, néha néha éhség miatt az úttzakon és piatzokon halva találtak többet közzülök.

Szántórol Abauj-Vármegyéből December' 8-dikán 1816.

A' midőn Göntzi Járásbeli Chirurgus Krausz Filep Jakab úr, több ízben orvosi tudománya által nyert dicséret-koszorúkat fáradhatatlan igyekezetével érdemesebbekké tenni törekedvén, annak rendes folyamattja szerint a' fent irt járásban hivatal szerént való látogatás végett fáradozott, bizonyos szoros uton, egy rosra vetemedett ember a' kotsin ülő Orvos urnak útját állván, előbb tüzet kért a' pipájába tőlle, 's ezt meg nem nyerhétvén, tüstént pénzt, és a' zseb óráját által adatni kérte, mellyre a' Seborvos úr az titonállónak mutatni akartván, hogy nem lenne vele egyebe a' krisztélyozó eszközénél, azt a' nagy rettegés miatt hirtelen kezébe kapta; mellyet látván az úton álló, fegyvernek gondolta lenni, és sebes futamodásnak eredvén, szerentsésen ott hagyta a' Seborvos urat.

Az idő járás Austriában most igen nevezetes. Egész Januáriusban havat' se' lát-

tunk; a' jégnek híre sints a' Dunán; hidegtsak olyan jár, hogy a' sárt is alig gemberíti-meg éjjelenként. Sokan úgy itélnek, hogy telünk nem is fog már lenni.

Jelentés a' Tudományos Gyűjtemény eránt.

A' Nemzetnek tudományos, és mesterségbéli-Culturája legjelesabb disze, legditsőbb ereje, 's legfőbb java. Különös gondviselést, tápláltatást, 's elősegítést érdemel, 's kíván az. E' végre való a' Tudományos irások, és gyűjtemények. Ezeknek szüksége, haszna világ-szerte megismertetett. Ama darabos és egybefüggetlen tudósítások, mellyek a' politikai újságokkal közöltetnek, a' valóságos tudományok'szerzésére, 's gyarapítására elégtelenek, és alkalmatlanok. A' béléltást kiterjeszthetik ugyan, de világosságra, 's mélységre nem vihetik. Nincs Európában olly nagyra kelt Ország, melly a' napos híradásokon kívül Tudományos gyűjteményekkel is nem élne tökéletesülésére, 's csinósulására.

Magyar Nemes Nemzetünk mind eddig ily czélú munka nélkül szűkölködvén, úgy látszott, mintha saját kimíveltetéséhez látni nem akarna; a' tudományok' pályáján másokkal verset futni nem igyekszenék; nyelvének keletét előmozdítani nem kíváná, a' mire minden Nemzetek buzgón törekednek. Tudósainknak elmékedésekre az eledel, munkásságokra az ösztön, eszméreteik', 's találmányaik' közlésére az alkalmatosság fogyatkozván, úgy tetszett, mintha a' Magyaroknak az elme, ész, találmányosság megtagadtatott volna, legfőbb a' Poétai, 's fordítói tehetség jutott volna részül; mintha Hazánk' történeteit, terméseit, törvényeit az idegenektől tanulniok kellenék. Azoknak is, kik a' külföldi Írókkal, 's nagy férfiakkal vetélkedni

hátkodtak, munkájok fogatlan, érdemek esmérletlen, és, rossz akarójiktól betelenítettén, kisebbségek menthetetlen maradt.

Ezrekre nézve szükségessé lőn nekünk olly Tudományos Gyűjtemény, melly I. Mindennemű Tudományok, 's mesterségek' műveltetését, gyarapulását, tökéletesítését; földünk' természeti, geographiai, históriai, 's polgári állapotjának bővebb, 's bizonyosabb esmérítését; nyelvünk' és orthographiánk' előmeneteletét; nagy és tudó. Hazánkfiainak munkáit, érdemeit, életleírását 's t. e. f. eredeti értékesekben magában foglalja. II. A' Magyarországi írásoknak, 's műveknek vizsgálatát, 's a' külföldiek' vizsgálatásinak kivonását, mennyire közhasznúak vagy minket illetnek, adogassa. III. Az új találmányokat, könyveket, szerzeményeket, intézeteket, műveket, jutalom-kitételeket; Tudós és érdemes Hazánkfiainak jutalmaztatását, 's t. e. f. elő terjeszse.

Ezen czélú Tudományos Gyűjtemény' egybeszerzésére több Pesti és Budai közjóra, törekedő Férjfiak eltökéllék magokat; elősegítésére számos, nagy érdemű hazai Írók ajánlák szolgálattokat, (néhányak bé is küldötték munkájokat), Ő Felsőge, fényesen Uralkodó I. Ferencz Királyunk kibotsátására, kegyes engedelmet

adott; én alább írt kinyomtatására a' kívántató készüléteket megtettem.

A' munka Esztendőnként 12. holnapos kötetekben, öszveséggel 96—100 iverkben, ezen papiroson 's betűkkel, fehér borítékban; egy kép metszettel (Vignei), bekötötve fog kiadattatni. Az első kötet már el is készült). Az ára leszen az itt helyben nálam előfizetőknek 18 forint; postán borítékba megküldetéssel pedig 20 forint, Vélín papiroson 45 forint, melly a' név és titulus' hibátlan feljegyeztetésével, vagy hozzám, vagy a' Pesti, és Budai Postahivatalokhoz útasítassék: Mindenik holnap' elején szét botsátatik egy kötet.

Mind azon derék és betses Hazafiak, kik a' Nemzeti méltóság' kívántatását esmérlik 's érzik, illendő tisztelettel kérettenek, hogy valamint engem' már sok Magyar munkák' kibotsátására segítettek, ez igyekezetemben is kész előfizetésekkel élesztetni, 's gyámolítani, méltóztassanak.

Pesten Jan. 29. dik. 1817.

Trattner János Tamás.
Cs. Kir. pr. Könyvnyomtató

Megjegyzes. — Itt Bétsben, a' kinek tétteni fog, Udvari Agens T. Udvarnokhy Lajos Urnál is leteheti az előfizetést.

- Ján 31. dik napján Száz forint huszaspénzért, Váltózedulában 360 2f3 — forintot,
— egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Febr. 1. ső napján 100 forint huszas pénzért, Váltózedulában 362 3f4 — forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Febr. 3. dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltózedulában 366 — forintot.
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — kr. adta k.

Bétsben a' marhahusnak fontja 36 krajtzárra határozottatott.